

แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ 17

รหัสวิชา 2001-0005 วิชา อาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ชื่อหน่วย กฎหมายที่เกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการ
ทำงาน

เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

หน่วยที่ 16

สอนครั้งที่ 49-50

จำนวน 2 ชม.

สาระสำคัญ

กฎหมายเป็นบรรทัดฐาน และแนวปฏิบัติของสังคม การออกและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงาน ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าไปสู่ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เพราะกฎหมายจะกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงาน กฎหมายสำคัญที่ใช้อยู่ในปัจจุบันประกอบด้วยพระราชบัญญัติ ฉบับ คือพระราชบัญญัติโรงงาน พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พระราชบัญญัติสาธารณสุข และพระราชบัญญัติเงินทดแทน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความสำคัญของกฎหมายต่อความปลอดภัยในการทำงานได้
2. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติโรงงานได้
3. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานได้
4. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้
5. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติสาธารณสุขได้
6. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติเงินทดแทนได้
7. มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ผู้สอนสามารถสังเกตได้ในด้าน ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสนใจใฝ่รู้ความรักสามัคคี ความกตัญญูกตเวทิตะ

เนื้อหาสาระ

1. ความสำคัญของกฎหมายต่อความปลอดภัยในการทำงาน
2. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
3. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
4. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
5. พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535
6. พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537

ความสำคัญของกฎหมายต่อความปลอดภัยในการทำงาน

ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่บุคลากรทุกฝ่ายทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนผู้ใช้แรงงานทุกระดับต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาครัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนและป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน วิธีการป้องกันอุบัติเหตุที่ได้ผลมีหลายวิธีการ อาทิเช่น การให้ความรู้ ความเข้าใจ และฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน การเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อความปลอดภัย การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตลอดจนการซ่อมบำรุงเครื่องจักร เครื่องกลให้มีประสิทธิภาพ ส่วนเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความปลอดภัยทั้งสิ้น นอกจากนี้การออกกฎหมายบังคับใช้ ถือเป็นอีกวิธีการหนึ่งนำไปสู่ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เพราะกฎหมายจะนำไปสู่วิธีการประพฤติปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีบทลงโทษสำหรับ ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

กฎหมาย คือ ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับที่ใช้ในการบังคับหรือควบคุมความประพฤติของมนุษย์ในสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนจัดระเบียบทางสังคมหรือเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติร่วมกันของมนุษย์ในสังคมอันจะนำไปสู่สันติสุขร่วมกัน

จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมไทยนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมายปัญหาที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงานคือสภาพการทำงานที่เสี่ยงต่ออันตราย พฤติกรรมการทำงานที่นำไปสู่อุบัติเหตุ การปฏิบัติของนายจ้างที่เอาเปรียบลูกจ้างนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุต่างๆ ตามมา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรัฐบาลจึงได้ออกกฎหมาย เพื่อบังคับใช้

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานประกอบไปด้วยหลายหน่วยงาน เช่น คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรมโรงงานอุตสาหกรรม สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมอนามัย สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งต่างก็มีกฎหมายที่ถือบังคับใช้ในการควบคุมให้การปฏิบัติงานในส่วนของหน่วยงานตนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบมีประสิทธิภาพสูงสุด กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงานประกอบไปด้วย

1. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
2. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
3. พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535
4. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
5. พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อควบคุมการดำเนินงานอุตสาหกรรมให้มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนสภาพแวดล้อมในสังคม ซึ่งในพระราชบัญญัติโรงงานฉบับนี้ ได้กำหนดให้การประกอบกิจการโรงงานประเภทต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญในการควบคุมดูแลป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ ความเสียหายและอันตรายที่จะเกิดขึ้นรวมทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์ คุณลักษณะ ประเภท และมาตรฐานของเครื่องจักร อุปกรณ์ ความปลอดภัยของแรงงาน ตลอดจนการควบคุมมลพิษให้เป็นไปตามข้อบังคับ ซึ่งจากข้อกำหนดดังกล่าวนี้ในกฎหมายได้ระบุให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานปฏิบัติตามด้วย

กฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติฉบับนี้และเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานประกอบด้วย
กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) เกี่ยวกับการควบคุมความปลอดภัยและมลพิษในโรงงานอุตสาหกรรม และ
กฎกระทรวงฉบับที่ 3 เกี่ยวกับการควบคุมความปลอดภัยในการใช้หม้อไอน้ำและการใช้ธาตุกัมมันตรังสี โดยมีสาระสำคัญ
พอสรุปได้ดังนี้

กฎกระทรวง ฉบับที่ 2

หมวดที่ 1 ที่ตั้ง สภาพแวดล้อม ลักษณะอาคารและลักษณะภายในของโรงงาน

1. ที่ตั้ง ห้ามตั้งโรงงานประเภทที่ 1 (คือ โรงงานที่ดำเนินการได้ทันทีตามความต้องการ
โรงงานประเภทที่ 2 (คือ โรงงานที่ต้องได้รับใบอนุญาตก่อนดำเนินการ) อยู่ในเขตบ้านจัดสรรเพื่อการพักอาศัย อาคารชุด
พักอาศัย บริเวณดึกแถวเพื่อการพักอาศัย รวมทั้งระยะห่างจากเขตติดต่อสาธารณะสถาน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล วัด
สถานที่ราชการ โบราณสถาน และเขตอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใน 50 เมตร สำหรับโรงงานประเภทที่
1 และ 2 และภายใน 100 เมตร สำหรับโรงงานประเภทที่ 3 ปัจจุบันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ออกประกาศ
กระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ประกาศ ณ วันที่ 20
มกราคม พ.ศ. 2543 ให้มีการแก้ไข โดยให้เหตุผลว่า ขณะนี้โรงงานบางจำพวกและบางประเภทหรือบางชนิด ได้มีการ
ปรับปรุงเครื่องจักร กรรมวิธีการประกอบกิจการ และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ การประกอบกิจการโรงงานจึงไม่ก่อเหตุ
เดือดร้อนอันตราย ไม่ก่อปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมหรืออยู่ในวิสัยที่จะพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ป้องกันได้ ดังนั้นเพื่อ
ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทย จึงสมควรสนับสนุนให้โรงงานเหล่านี้ตั้งใกล้เขตพื้นที่สาธารณะหรือร่นระยะทาง
เข้ามาอีกได้” สรุปได้ดังนี้

- โรงงานจำพวกที่ 1 และที่ 2 ห้ามตั้งโรงงานในบ้านจัดสรรเพื่อพักอาศัย อาคารชุดพักอาศัย และบ้านแถวเพื่อการ
พักอาศัย ส่วนที่ตั้งโรงงานจะอยู่ใกล้ชิดหรือติดกับสาธารณะสถาน ได้แก่ โรงเรียน สถานศึกษา วัดหรือศาสนสถาน
โรงพยาบาล โบราณสถาน และสถานที่ทำการหน่วยงานของรัฐ หรือแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ไม่
ต้องห้าม

- โรงงานจำพวกที่ 3 ห้ามตั้งโรงงานในบ้านจัดสรรเพื่อพักอาศัย อาคารชุดพักอาศัยและบ้านแถวเพื่อการพักอาศัย
ส่วนที่ตั้งโรงงานให้อยู่ห่างสาธารณะสถานดังกล่าวข้างต้น ไม่น้อยกว่า 50 เมตร โดยตั้งอยู่ในทำเลและสภาพแวดล้อมที่
เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดอันตราย เหตุรำคาญ ความเสียหายต่อบุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ใช้ได้

2. การตั้งโรงงานประเภทที่ 3 กำหนดให้ตั้งอยู่ในทำเลและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีบริเวณเพียงพอตามขนาด
และประเภทของการประกอบกิจการ โดยไม่ก่อให้เกิดอันตราย เหตุรำคาญ หรือความเสียหายต่อบุคคลหรือทรัพย์สินของ
ผู้อื่นด้วย

3. อาคารโรงงาน ต้องมีลักษณะดังนี้

3.1 มั่นคง แข็งแรง เหมาะสม และมีบริเวณเพียงพอ โดยมีคำรับรองของวิศวกรผู้ควบคุม

3.2 มีการระบายอากาศที่เหมาะสม

3.3 มีประตูหรือทางออกให้พอกับจำนวนคนที่หลบภัยออกไปได้ทันทีเมื่อมีเหตุฉุกเฉินตามเกณฑ์ที่กำหนด
ไว้

3.4 บันไดต้องมั่นคง แข็งแรง มีลักษณะ ขนาด และจำนวนเหมาะสมกับอาคารตามมาตรฐานที่กำหนด

3.5 ระยะตั้งระหว่างพื้นถึงเพดาน โดยเฉลี่ยต้องไม่ต่ำกว่า 3 เมตร

3.6 พื้นต้องมั่นคง แข็งแรง ไม่มีน้ำขังหรือลื่น

- 3.7 บริเวณหรือห้องทำงาน ต้องมีพื้นที่ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 3 ตารางเมตรต่อคนงาน 1 คน
- 3.8 วัสดุในการก่อสร้างต้องเหมาะสมกับการประกอบกิจการ
- 3.9 มีสายล่อฟ้าตามความจำเป็น
- 3.10 มีที่เก็บรักษาวัตถุหรือสิ่งของที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรืออัคคีภัย
- 3.11 ลิฟต์ต้องมีมาตรฐาน โดยมีส่วนปลอดภัยไม่น้อยกว่า 4 เท่าของน้ำหนักที่กำหนดใช้ โดยถือว่าคนที่บรรทุกมีน้ำหนักคนละ 70 กิโลกรัม
- 3.12 มีห้องส้วม ที่ปีสภาวะและสถานที่ทำความสะอาดร่างกาย เช่น คนงาน 15 คน จะต้องมีส้วม 1 ที่ คนงาน 40 คน มีส้วม 2 ที่ เป็นต้น

หมวดที่ 2 เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือสิ่งทีนำมาในโรงงาน

1. เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือสิ่งทีนำมาใช้ในโรงงานต้องมั่นคงแข็งแรง มีความปลอดภัย ไม่ก่อให้เกิดความสั่นสะเทือน เกิดเสียง หรือคลื่นวิทยุรบกวนผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง ต้องมีเครื่องป้องกันอันตรายอันเกิดจากส่วนที่เคลื่อนไหวยของเครื่องจักร ตามความจำเป็นและเหมาะสม
2. บ่อหรือถังเปิด ต้องมีขอบหรือราวกันแข็งแรง สูงไม่น้อยกว่า 100 เซนติเมตร
3. หม้อไอน้ำ หม้อต้ม (Boiler) เครื่องอัดก๊าซ ภาชนะบรรจุความกดดันต่างๆ จากบรรยากาศ ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายต้องมีการควบคุมการติดตั้งตรวจสอบ และมีการรับรองจากวิศวกรผู้ควบคุมโดยให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ควบคุมการดำเนินงานของเครื่องจักรต่างๆ กำหนด
4. เครื่องยก เครื่องลำเลียงขนส่ง ต้องจัดให้อยู่ในลักษณะที่ปลอดภัย
5. ระบบไฟฟ้า การเดินสายไฟฟ้า และการติดตั้งเครื่องยนต์ไฟฟ้า ต้องมีวิศวกรควบคุมให้ดำเนินการไปตามหลักวิชาการ

หมวดที่ 3 คนงานประจำโรงงาน

1. โรงงานที่มีหม้อไอน้ำ หม้อต้มที่ใช้ของเหลวหรือก๊าซเป็นสื่อนำความร้อน ต้องมีผู้ควบคุมประจำหม้อไอน้ำ วุฒิ ปวส.ช่างกลโรงงาน หรือช่างยนต์ หรือผู้ชำนาญการที่ผ่านหลักสูตรผู้ควบคุมหม้อไอน้ำ โรงงานที่ใช้หม้อไอน้ำขนาดกำลังผลิต 20 ตันต่อชั่วโมง หรือโรงงานที่ประกอบกิจการการก่อสร้างหรือซ่อมหม้อไอน้ำ หรือหม้อต้ม จะต้องมีวิศวกรควบคุมและอำนาจการใช้หม้อไอน้ำ
2. โรงงานจะต้องมีวิศวกรควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่มีกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อดูแลระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
3. โรงงานที่มีการใช้สารกัมมันตรังสีจะต้องมีวิศวกรควบคุมประจำ

หมวดที่ 4 การควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1. การกำจัดขยะ สิ่งปฏิกูลและวัสดุที่ไม่ใช้นั้น จะต้องรักษาความสะอาดและโรงงานต้องจัดที่รองรับขยะสิ่งปฏิกูลต่างๆ ให้เหมาะสม แยกจัดเก็บวัสดุที่ไม่ใช้แต่ละประเภท มีการกำจัดให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตามลักษณะของขยะแต่ละประเภท
2. ห้ามระบายน้ำเสียออกจากโรงงาน
3. โรงงานที่มีระบบบำบัดน้ำเสียจะต้องติดตั้งมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้าสำหรับระบบน้ำเสียโดยเฉพาะ ในกรณีที่มีการใช้สารเคมีหรือสารชีวภาพในการบำบัดน้ำเสีย ต้องมีการบันทึกการใช้สารเคมีในการบำบัดน้ำเสียประจำวัน
4. ห้ามระบายอากาศเสียออกจากโรงงาน

5. การดำเนินงานต้องไม่ก่อให้เกิดเสียงดังเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนด

หมวดที่ 5 ความปลอดภัยในการประกอบกิจการโรงงาน

1. โรงงานแต่ละประเภทจะต้องมีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในการดำเนินงานตามลักษณะของการประกอบกิจการ

2. เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือสิ่งื่อนำมาใช้ในโรงงานแต่ละประเภท จะต้องมีการคุ้มครองความปลอดภัยตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน เป็นกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อแสดงถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง โดยมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการใช้แรงงาน ความปลอดภัยในการทำงาน อาชีวอนามัย สภาพแวดล้อมในการทำงาน การจ่ายค่าตอบแทน ค่าชดเชย บทลงโทษ ฯลฯ นับเป็นกฎหมายแรงงานที่มีความสำคัญต่อนายจ้างและลูกจ้าง กล่าวคือ นายจ้างจำเป็นต้องรู้เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะหากกระทำผิดไปจากกฎหมายจะต้องได้รับโทษทั้งทางอาญา และทางแพ่ง ส่วนลูกจ้างก็จำเป็นต้องรู้เพื่อความปลอดภัยในการทำงานรวมถึงการรักษาสิทธิและประโยชน์ของตนอันพึงได้ตามกฎหมาย

กฎหมายคุ้มครองแรงงานของไทยฉบับปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2541 เพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรมโดยให้ความคุ้มครองแรงงานให้มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตการทำงาน โดยมีมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานพอสรุปได้ดังนี้

1. การใช้แรงงานทั่วไป

เวลาทำงานปกติ ได้กำหนดเวลาทำงานทุกประเภทไม่เกินแปดชั่วโมงต่อวัน สัปดาห์ละไม่เกิน 48 ชั่วโมง

- งานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง (กฎกระทรวงฉบับที่ 2) จะมีเวลาทำงานปกติวันหนึ่งไม่เกินเจ็ดชั่วโมง หรือรวมเวลาทั้งสิ้นสัปดาห์หนึ่งไม่เกินสี่สิบสองชั่วโมง ได้แก่

- 1) งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ ในอุโมงค์ หรือในที่อับอากาศ
- 2) งานที่เกี่ยวกับสารกัมมันตรังสี
- 3) งานเชื่อมโลหะ
- 4) งานขนส่งวัตถุอันตราย
- 5) งานผลิตสารเคมีอันตราย
- 6) งานที่ต้องทำด้วยเครื่องมือหรือเครื่องจักร ซึ่งผู้ทำได้รับความสั่นสะเทือน อันอาจเป็นอันตราย
- 7) งานที่ต้องทำเกี่ยวกับความร้อนจัด หรือความเย็นจัด อันอาจเป็นอันตราย

2. การทำงานล่วงเวลา

2.1 ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาในวันทำงาน เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อนเป็นคราวๆ ไป หากมีสภาพของงานต้องทำติดต่อกันไป ถ้าหยุดจะเสียหายแก่งาน หรือเป็นงานฉุกเฉิน นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาได้เท่าที่จำเป็น

2.2 นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดได้สำหรับกิจการ โรงแรม สถานมหรสพ งานขนส่ง ร้านอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม สโมสร สมาคม สถานพยาบาล งานในป่า งานในที่ทุรกันดาร (กฎกระทรวง ฉบับที่ 4)

2.3 งานล่วงเวลา และชั่วโมงทำงานในวันหยุด เมื่อรวมกันแล้วสัปดาห์หนึ่งต้องไม่เกินสามสิบหกชั่วโมง (กฎกระทรวง ฉบับที่ 3)

2.4 ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาหรือทำงานในวันหยุดในงานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง

3. วันหยุดและวันลา

3.1 ลูกจ้างต้องมีวันหยุดประจำปีสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 1 วัน ในระยะห่างไม่เกิน 6 วัน

3.2 วันหยุดตามประเพณีในแต่ละปีไม่น้อยกว่า 13 วัน

3.3 ลูกจ้างที่ทำงานครบหนึ่งปีมีสิทธิหยุดพักผ่อนประจำปีได้ปีละไม่น้อยกว่า 6 วันทำงาน

3.4 ลูกจ้างมีสิทธิลาป่วยได้เท่าที่ป่วยจริง หากลาตั้งแต่ 3 วัน ขึ้นไป นายจ้างอาจให้ลูกจ้างแสดงใบรับรองแพทย์ได้

3.5 ลูกจ้างมีสิทธิลาเพื่อฝึกอบรมหรือพัฒนาความรู้ความสามารถตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (กฎกระทรวง ฉบับที่ 5)

4. การใช้แรงงานหญิง เพศหญิงถือได้ว่าเป็นเพศที่มีสุขภาพความแข็งแรงของร่างกายแตกต่างจากเพศชาย เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานห้ามนายจ้างใช้แรงงานหญิง ดังนี้

4.1 งานเหมืองแร่ หรืองานก่อสร้าง ที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ ในอุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา เว้นแต่ลักษณะของงานไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือร่างกายของลูกจ้างนั้น

4.2 งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป

4.3 งานผลิตหรือขนส่งวัตถุระเบิด หรือวัตถุไวไฟ

4.4 งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

นอกจากนี้ยัง ห้ามใช้แรงงานหญิงมีครรภ์ทำงานในระหว่างเวลา 22.00-06.00 น. ทำงานล่วงเวลา ทำงานในวันหยุด หรือทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1) งานเกี่ยวกับเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ที่มีความสั่นสะเทือน

2) งานขับเคลื่อนหรือติดไปกับยานพาหนะ

3) งานยก แบก หาม หาบ ทูน ลากหรือเป็นของหนักเกินสิบห้ากิโลกรัม

4) งานที่ทำในเรือ

5) งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงทำงานระหว่างเวลา 24.00 - 06.00 น. และพนักงานตรวจแรงงานเห็นว่างานนั้นอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และความปลอดภัยของหญิงนั้นให้พนักงานตรวจแรงงานรายงานต่ออธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งให้นายจ้างเปลี่ยนเวลาทำงาน หรือลดชั่วโมงทำงานได้ตามที่เห็นสมควร และให้นายจ้างปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว

ให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มีสิทธิลาเพื่อคลอดบุตร ครรภ์หนึ่งไม่เกินเก้าสิบวัน วันลาตามวรรคหนึ่งให้นับรวมวันหยุดที่มีในระหว่างวันลาด้วย

ในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มีใบรับรองของแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งมาแสดงว่าไม่อาจทำงานในหน้าที่เดิมต่อไปได้ ให้ลูกจ้างนั้นมีสิทธิขอให้นายจ้างเปลี่ยนงานในหน้าที่เดิมเป็นการชั่วคราวก่อนหรือหลังคลอดได้ และให้นายจ้างพิจารณาเปลี่ยนงานที่เหมาะสมให้แก่ลูกจ้างนั้น

ห้ามมิให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงเพราะเหตุมีครรภ์

5. การใช้แรงงานเด็ก

5.1 ห้ามมิให้นายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเป็นลูกจ้าง

5.2 ในกรณีที่มีการจ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีเป็นลูกจ้าง ให้นายจ้างแจ้งการจ้างลูกจ้าง ซึ่งเป็นเด็กนั้นต่อพนักงานตรวจแรงงาน ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เด็กเข้าทำงาน

5.3 ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้าง ซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงานในระหว่างเวลา 22.00 - 06.00 น. เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

5.4 นายจ้างอาจให้ลูกจ้าง ซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงานเป็นผู้แสดงภาพยนตร์ ละครหรือการแสดงอย่างอื่นที่คล้ายคลึงกันทำงานในระหว่างเวลา ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กนั้นได้พักผ่อนตามสมควร

5.5 ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงานล่วงเวลาหรือทำงานใน วันหยุด

5.6 ห้ามจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานดังนี้

- งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน และเสียง อันอาจเป็นอันตราย

ก) งานซึ่งทำในที่ที่มีอุณหภูมิในสภาวะแวดล้อมในการทำงานสูงกว่าสี่สิบห้าองศาเซลเซียส

ข) งานซึ่งทำในห้องเย็น ในอุตสาหกรรมการผลิตหรือการถนอมอาหาร โดยการทำเยือกแข็ง

ค) งานที่ใช้เครื่องเจาะกระแทก

ง) งานที่มีระดับเสียงที่ลูกจ้างได้รับติดต่อกันเกินแปดสิบห้าเดซิเบล (เอ) วันละแปดชั่วโมง

- งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตราย วัตถุมีพิษ วัตถุระเบิด หรือวัตถุไวไฟ ดังต่อไปนี้

ก) งานผลิตหรือขนส่งสารก่อมะเร็งตามรายชื่อในบัญชีท้ายกฎกระทรวงนี้

ข) งานเกี่ยวข้องกับไซยาไนด์

ค) งานผลิตหรือขนส่งพลุ ดอกไม้เพลิง หรือวัตถุระเบิดอื่นๆ

ง) งานสำรวจ ขุดเจาะ ถัดกัน บรรจุหรือขนถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงหรือก๊าซ เว้นแต่ทำงานในสถานบริการน้ำมัน

เชื้อเพลิง

- งานเกี่ยวกับจุลชีวันเป็นพิษ ซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย ราหรือเชื้ออื่นๆ ดังต่อไปนี้

ก) งานที่ทำในห้องปฏิบัติการชั้นสูงโรค

ข) งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ

ค) งานทำความสะอาดเครื่องใช้และเครื่องนุ่งห่มผู้ป่วยในสถานพยาบาล

ง) งานเก็บ ขน กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลในสถานพยาบาล

- งานจับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่นที่ใช้พลังงานเครื่องยนต์หรือไฟฟ้า ไม่ว่าจะการขับ หรือบังคับจะกระทำใน

ลักษณะใด

- งานเกี่ยวกับสารกัมมันตรังสีทุกชนิด

6. ความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีสาระสำคัญ ดังนี้

6.1 ให้มีคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานประกอบด้วย ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นประธาน อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมโยธาธิการ และผู้แทนกรมควบคุมมลพิษเป็นกรรมการ กับผู้แทนฝ่ายนายจ้างและ

ผู้แทนฝ่ายลูกจ้างฝ่ายละเจ็ดคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการและข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการและ เลขานุการ

6.2 กำหนดให้คณะกรรมการมีหน้าที่ดังนี้

- เสนอความคิดเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือมาตรการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้าง
- เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่จะก่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน

7. พนักงานตรวจแรงงาน คือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองดูแลความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง ดังนี้

- ตรวจสอบสภาพการทำงานของลูกจ้างและสภาพการจ้าง สอบถามข้อเท็จจริง ถ่ายภาพ ถ่ายสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจ้าง การจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด ค่าล่วงเวลาในวันหยุดและทะเบียนลูกจ้าง เก็บตัวอย่างวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน หากพบว่านายจ้างมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน สามารถออกหนังสือแจ้งให้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงแก้ไขก็มีอำนาจสั่งให้นายจ้างหยุดการใช้เครื่องจักรหรืออุปกรณ์นั้น ๆ

นอกจากพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฉบับนี้แล้ว ทางกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมยังได้ออกกฎหมายในลักษณะของกฎกระทรวง และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานเพื่อคุ้มครองแรงงานดังนี้

1. กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2541) เพื่อกำหนดเวลาในการทำงานปกติและกำหนดงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง
  2. กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2541) เพื่อกำหนดชั่วโมงทำงานล่วงเวลา เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน
  3. กฎกระทรวง ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2541) เพื่อกำหนดลักษณะงานที่เป็นอันตรายโดยห้ามมิให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงาน
  4. ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 17 เรื่องความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานใน 9 ลักษณะ และกำหนดแนวทางการบริหารความปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน โดยใช้บังคับแก่นายจ้างที่ประกอบกิจการดังนี้
    - การทำเหมืองแร่ เหมืองหิน กิจการปิโตรเลียม ปิโตรเคมี
    - การทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง เก็บรักษา ปรับปรุง ตกแต่งเสริมแต่ง
    - คัดแปลง แปรสภาพ ทำให้เสียหรือทำลายวัตถุหรือทรัพย์สิน รวมถึงการต่อเรือ การให้กำเนิดแปลงและจ่ายไฟฟ้าหรือพลังงานอย่างอื่น
    - การก่อสร้าง ต่อเติม ติดตั้ง ซ่อม ซ่อมบำรุง คัดแปลงหรือรื้อถอน อาคาร สนามบิน ทางรถไฟ ทางรถราง ท่าเรือ อุโมงค์ สะพานเทียบเรือ ทางน้ำ ถนน เขื่อน อุโมงค์ สะพาน ท่อระบาย ท่อน้ำ โทรเลข โทรศัพท์ ไฟฟ้า ก๊าซหรือประปา หรืองานก่อสร้างอื่น ๆ รวมทั้งการเตรียมหรือวางรากฐานของการก่อสร้าง
- การขนส่งคนโดยสารเรือสินค้า โดยทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และรวมถึงการบรรทุกขนถ่ายสินค้าด้วย
  - สถานีบริการหรือจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงหรือก๊าซ

- โรงแรม
- ห้างสรรพสินค้า
- สถานพยาบาล
- สถาบันทางการเงิน

โดยนายจ้างที่ประกอบกิจการดังกล่าว และมีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไปต้องจัดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย ชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน และปฏิบัติตามกฎหมาย
 นี้ นอกจากกฎหมายดังกล่าวมาแล้วกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานที่ออกก่อนการจัดตั้งกระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคม และมีผลบังคับใช้ในปัจจุบันอีก 16 ฉบับคือ

1. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร
2. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการดูงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม
3. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม (สารเคมี)
4. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้า
5. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม (ประดำน้ำ)
6. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว
7. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยนั่งร้าน
8. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง
9. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยเขตก่อสร้าง
10. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยเกี่ยวกับปั้นจั่น
11. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการตอกเสาเข็ม
12. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานในสถานที่อับอากาศ
13. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย
14. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการหางานเกี่ยวกับหม้อน้ำ
15. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานในสถานที่ที่มีอันตรายจากการตกจากที่สูง วัสดุกระเด็น ตกหล่นและการพังทลาย

16. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง

สวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัยนั้น ทางกระทรวงแรงงานฯ ยังถือบังคับใช้ประกาศของ กระทรวงมหาดไทยตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2515 พอสรุปได้ดังนี้

1. สวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพ เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องจัดหาสิ่งจำเป็นที่อำนวยความสะดวกในสถานประกอบการแก่ลูกจ้าง เช่น น้ำดื่ม ห้องน้ำ ห้องส้วม ปัจจุบันการปฐมพยาบาล ซึ่งตามกฎหมายระบุไว้ 23 รายการ เช่น ฟ้าผ่า แผ่น ยาแดง แอมโมเนีย กรรไกร ยาธาตุ ฯลฯ พร้อมทั้งจัดหาสถานที่ไว้รักษาพยาบาลคนงาน

2. ความปลอดภัยในการทำงาน ข้อกำหนดของกฎหมายในการป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากการทำงาน เป็นงานที่ต้องเสี่ยงต่ออันตรายและจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม นายจ้างจะต้องหาทางป้องกันอันตรายเหล่านั้น ตามลักษณะของงานและตามข้อกำหนดของกฎหมาย คือ

- ป้องกันมิให้สภาพของเครื่องจักร เครื่องมือ สถานที่ทำงาน และสิ่งแวดลอมอันเป็นอันตราย
- ป้องกันอันตรายโดยการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตราย เช่น ถุงมือ แวนตา รองเท้า เป็นต้น
- ป้องกันมิให้ลูกจ้างเข้าทำงานในลักษณะที่อ่อนเพลียและมีเมื่อย
- ป้องกันมิให้ลูกจ้างทำงานโดยฝ่าฝืนกฎระเบียบที่กำหนดไว้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมโดยทั่วไปนั้น ผู้ปฏิบัติงานมิได้ประสบอันตรายจากเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของการทำงานเท่านั้น แต่อันตรายที่เกิดกับชีวิตและทรัพย์สินของผู้ทำงานในโรงงานอาจเกิดจากสิ่งที่ไม่เห็นภาพชัดเจน อาทิเช่น สภาพอากาศเป็นพิษ แสงสว่างไม่ได้มาตรฐาน กลิ่นที่รบกวนความรู้สึก ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการ

ทำงาน และก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ผู้ใช้แรงงาน ในปัจจุบันมักจะพบเห็นผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคอันเนื่องมาจากสารพิษในโรงงานอุตสาหกรรมสะสมไว้ในร่างกาย โดยผู้ทำงานสัมผัสโดยตรงหรือโดยทางอ้อม นอกจากนี้โรงงานอุตสาหกรรมหลายประเภทยังปล่อยสารพิษสู่สาธารณะสถาน ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย อากาศเสีย ฯลฯ ทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับความเดือดร้อนอีกด้วย

จากสาเหตุดังกล่าว รัฐบาลไทยจึงได้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมขึ้นมาใช้ใหม่ เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม” อันเป็นการป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนของสังคมและประเทศชาติ

สาระสำคัญของประการหนึ่งของพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งไม่เคยปรากฏในกฎหมายฉบับใดเลยคือ การมีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิประชาชน และกำหนดให้ประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมหรือแสดงบทบาทเท่าเทียมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้วยการแต่งตั้งเข้าไปเป็นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ขณะเดียวกัน รัฐยังได้สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยเปิดโอกาสให้องค์กรที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย เสนอโครงการขอเงินอุดหนุนช่วยจากรัฐได้

ในส่วนของที่เกี่ยวกับ การรักษาความปลอดภัยของสภาพแวดล้อม ในโรงงานอุตสาหกรรมพระราชบัญญัตินี้ได้ระบุไว้ชัดเจนสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ให้รัฐมนตรีกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิดมลพิษ โดยคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมมลพิษและความเห็นจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตรากฎหมายเพื่อกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดเกี่ยวกับการควบคุมการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งของเสียหรือมลพิษอื่นใดจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรฐาน

2. เจ้าของประกอบการมีหน้าที่รักษาความปลอดภัย โดยดูแลสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังนี้

- ติดตั้งระบบป้องกัน ควบคุม กำจัด หรือลดมลพิษทางอากาศและเสียงที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

- ก่อสร้าง จัดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียและของเสีย หากสถานประกอบการใดมีอยู่แล้วให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อทำการตรวจสอบให้ได้มาตรฐานต่อไป

กฎหมายต่างๆ ที่กล่าวมานั้นเกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งสิ้น กฎหมายเป็นเครื่องมือที่ตราขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการถือปฏิบัติความปลอดภัยจะเกิดขึ้นได้ ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นนายจ้าง ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นพระราชบัญญัติที่มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองประชาชน ด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม มีทั้งหมด 16 หมวด มีหมวดที่เกี่ยวกับการควบคุมความปลอดภัยและมลพิษ ในโรงงานอุตสาหกรรม คือ หมวด 5 เหตุรำคาญ มาตรา 25 กำหนดให้อาคารที่เป็นที่อยู่ของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานประกอบการที่ไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือการควบคุมสารพิษและการกระทำใดๆ ที่เป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง เขม่า เถ้า จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ

นอกจากนี้ได้มีการประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ 5/2538 เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้แก่

กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพซึ่งจะสรุปเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม ดังนี้

- กิจการที่เกี่ยวกับโลหะหรือแร่ ได้แก่ การผลิตโลหะเป็นภาชนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ เครื่องจักรต่างๆ การหลอม การหล่อ การถลุงแร่โลหะทุกชนิด การกลึง การเจาะ การเชื่อม การตี การตัด การประสาน การรีด การอัดโลหะ ด้วยเครื่องจักรหรือก๊าซหรือไฟฟ้า การเคลือบ การชุบโลหะด้วยตะกั่ว สังกะสี ดีบุก โครเมียม นิกเกิล การขัด การล้างโลหะด้วยเครื่องจักร สารเคมี การทำเหมืองแร่ การสะสม การแยก การคัดเลือกหรือการล้างแร่ เป็นต้น

- กิจการเกี่ยวกับยานยนต์ เครื่องจักรหรือเครื่องกล ได้แก่ การต่อ การประสาน การเคาะ การปะผุ การพ่นสี การพ่นกันสนิม การตั้งศูนย์ถ่วงล้อ การซ่อม การปรับแต่ง ระบบปรับอากาศ การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับยานยนต์ เครื่องจักร หรือเครื่องกล การล้าง การอัดฉีดยานยนต์ การผลิต การซ่อม การอัดแบตเตอรี่ การปะ การเชื่อมยาง การอัดผ้าเบรก ผ้าคลัตช์ เป็นต้น

- กิจการที่เกี่ยวกับไม้ ได้แก่ การผลิตไม้ขัดไฟ การเลื่อย การซอย การขัด การไส การเจาะ การขุดร่อง การทำคิ้ว การประดิษฐ์ไม้ หวาย เป็นสิ่งของด้วยเครื่องจักร การพ่น การทาสารเคมีเงา การอบไม้ การผลิตรูปด้วยเครื่องจักร การประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้ เครื่องเขียนด้วยกระดาษ การผลิตกระดาษต่างๆ การเผาถ่านหรือการสะสมถ่าน เป็นต้น

- กิจการที่เกี่ยวกับหิน ดิน ทราช ซีเมนต์ หรือวัตถุที่คล้ายคลึง ได้แก่ การผลิตภาชนะดินเผา การระเบิด การไม่ การป่นหินด้วยเครื่องจักร การผลิตเครื่องใช้ด้วยซีเมนต์ หิน ทราช การเจียรไนเพชร พลอย หิน กระจก การเลื่อย การตัดหรือการประดิษฐ์หินเป็นสิ่งของต่างๆ ผลิตซอล์ก ปูนพลาสติก ปูนขาว ดินสอพอง การผลิตกระจกหรือผลิตแก้ว การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบหรือส่วนผสม เช่น ผ้าเบรก กระเบื้องมุงหลังคา ผ้า เพดาน เป็นต้น

- กิจการที่เกี่ยวกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี ได้แก่ ผลิต การบรรจุ การสะสม การขนส่ง กรด ต่าง ก๊าซ ถ้ำมัน ปิโตรเลียม การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ด้วยยาง ยางเทียม พลาสติก การไม่ การบด การผลิตสี หรือน้ำมันผสมสี การผลิตฟิล์มรูปถ่าย หรือฟิล์มภาพยนตร์ การเคลือบ การชุบวัตถุด้วยพลาสติก การผลิตพลาสติก ถ้ำแข็งแห้ง ระเบิด กาว หรือสารเคลือบเงา เป็นต้น

พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2537 ถือเป็นพระราชบัญญัติที่มีเจตนารมณ์ในการช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงานที่ประสบอันตรายทั้งต่อร่างกายและจิตใจ อันเนื่องมาจากการทำงาน โดยช่วยเหลือ

ในรูปเงินทดแทน ค่ารักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานและค่าทำศพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และความมั่นใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. ค่าทดแทน คือ เงินที่จ่ายให้ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิ เมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยหรือสูญหายของลูกจ้างตามพระราชบัญญัติ

2. ค่ารักษาพยาบาล คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตรวจรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์ เครื่องใช้ตลอดจน วัสดุอื่นที่ใช้แทนอวัยวะที่สูญเสียไป

3. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน คือ ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจหรือการฟื้นฟูอาชีพ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพที่เหมาะสมตามสภาพของร่างกาย

4. ค่าทำศพ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดการศพของลูกจ้างตามประเพณีทางศาสนาของลูกจ้างหรือตามประเพณีแห่งท้องถิ่น ในกรณีลูกจ้างถึงแก่ความตายเนื่องจากประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยหรือสูญหาย โดยกำหนดจ่ายเงินทดแทนสรุปได้ ดังนี้

- เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างได้รับการรักษาพยาบาลทันทีตามความเหมาะสมแก่อันตรายหรือความเจ็บป่วยนั้น และให้นายจ้างจ่ายค่ารักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น

- กรณีที่ลูกจ้างจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานภายหลังการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยให้นายจ้างจ่ายค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานของลูกจ้างตามความจำเป็น

- ลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตายหรือสูญหาย ให้นายจ้าง จ่ายค่าทำศพแก่ผู้จัดการศพของลูกจ้างเป็นจำนวนหนึ่งร้อยเท่าของอัตราสูงสุดของค่าจ้างขั้นต่ำรายวันตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

- ในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตายโดยไม่มีผู้จัดการศพให้นายจ้างจัดการศพของลูกจ้างไปพลางก่อนจนกว่าผู้มีสิทธิจะมาขอเป็นผู้จัดการศพ

- เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยหรือสูญหาย ให้นายจ้างจ่ายค่าทดแทนเป็นรายเดือนให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิ ดังต่อไปนี้

1) ร้อยละหกสิบของค่าจ้างรายเดือน สำหรับกรณีที่ลูกจ้างไม่สามารถทำงานติดต่อกันได้เกินสามวันไม่ว่าลูกจ้างจะสูญเสียอวัยวะตามด้วยหรือไม่ก็ตาม โดยจ่ายตั้งแต่วันที่แรกที่ลูกจ้างไม่สามารถทำงานได้ไปจนตลอดระยะเวลาที่ไม่สามารถทำงานได้แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปี

2) ร้อยละหกสิบของค่าจ้างรายเดือนสำหรับกรณีที่ลูกจ้างต้องสูญเสียอวัยวะบางส่วนจากร่างกาย โดยจ่ายตามประเภทของการสูญเสียอวัยวะ และตามระยะเวลาที่ต้องจ่ายให้ตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมประกาศกำหนดแต่ต้องไม่เกินสิบปี

3) ร้อยละหกสิบของค่าจ้างรายเดือน สำหรับกรณีที่ลูกจ้างทุพพลภาพโดยจ่ายตามประเภทของการทุพพลภาพและตามระยะเวลาที่จะต้องจ่ายตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมประกาศกำหนด แต่ต้องไม่เกินสิบห้าปี

4) ร้อยละหกสิบของค่าจ้างรายเดือน สำหรับกรณีที่ลูกจ้างถึงแก่ความตายหรือสูญหายมีกำหนดแปดปี การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยซึ่งเป็นเหตุให้สูญเสียอวัยวะของร่างกายหรือสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของอวัยวะไปเพียงบางส่วน ในการคิดค่าทดแทนให้เทียบอัตราส่วนร้อยละจากจำนวนระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการ

สูญเสียชีวิตหรือสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของอวัยวะประเภทรุนแรง ตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ประกาศกำหนด

- เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตายหรือสูญหาย ให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนจากนายจ้าง

1) บิดามารดา
2) สามีหรือภรรยา
3) บุตรมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่เมื่อมีอายุครบสิบแปดปี และยังคงศึกษาอยู่ในระดับที่ไม่สูงกว่าปริญญาตรี ให้ได้รับส่วนแบ่งต่อไปตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่

4) บุตรมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีและทุพพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบซึ่งอยู่ในอุปการะของลูกจ้าง ก่อนลูกจ้างถึงแก่ความตายหรือสูญหาย

- นายจ้างไม่ต้องจ่ายเงินทดแทนในการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยของลูกจ้าง เพราะเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้

- 1) ลูกจ้างเสพของมึนเมาหรือสิ่งเสพติดอื่นจนไม่สามารถครองสติได้
  - 2) ลูกจ้างจงใจให้ตนเองประสบอันตราย หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนประสบอันตราย
- ห้ามมิให้นายจ้างหักเงินทดแทนเพื่อการใด ๆ และเงินทดแทนไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชวนสนทนาถึงความสำคัญของกฎหมายต่อความปลอดภัยในการทำงาน
2. นักศึกษาอภิปรายถึงความสำคัญของกฎหมายต่อความปลอดภัยในการทำงาน
3. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปผลการอภิปราย

ขั้นสอน

ตอนที่ 1

4. นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม เลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม ศึกษาและเขียนสรุปสาระสำคัญจากเอกสารการสอนตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
2. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
3. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
4. พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535
5. พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537

5. ครูอธิบายสรุปเนื้อหาโดยใช้แผ่นใส

6. นักศึกษาซักถามข้อสงสัย

ตอนที่ 2

7. นักศึกษาแบ่งกลุ่มใหม่กลุ่มละ 4-5 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วย เก่ง ปานกลางค่อนข้างเก่ง ปานกลางค่อนข้างอ่อน อ่อน กละกัน (ครูจัดกลุ่มล่วงหน้า)

8. ครูและนักศึกษาทบทวนบทเรียน โดยอธิบายซักถาม

9. นักศึกษาแต่ละกลุ่มรับใบงานและศึกษากิจกรรมในใบงาน โดยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเลือกหัวข้อที่ถนัด
ร่วมมือกันสืบสวนรวบรวมหาคำตอบ แล้วนำผลสรุปทุกหัวข้อมารวมเป็นคำตอบที่สมบูรณ์

10. นักศึกษาแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายการรวบรวมข้อมูลหาคำตอบร่วมกันจนเข้าใจทั้งกลุ่ม

11. แต่ละกลุ่มออกไปนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนตามใบงาน

12. ครูให้คำชมเชยแก่กลุ่มที่มีผลงานถูกต้องที่สุด

ขั้นสรุปและการประยุกต์

13. ครูและนักเรียนร่วมสรุปเนื้อหาอีกครั้ง โดยวิธีถามตอบ

14. นักศึกษาซักถามข้อสงสัย

15. นักศึกษาทำแบบประเมินผลการเรียนรู้ และแบบประเมินตนเอง

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของสำนักพิมพ์เอมพันธ์

2. ใบงาน

3. แผ่นใสสรุปเนื้อหา และเฉลยแบบประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผล

1. การตอบคำถามรายบุคคล

2. ตรวจแบบประเมินผลการเรียนรู้หน่วยที่ 16

3. สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

4. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

5. การสังเกตและประเมินผลพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เครื่องมือวัดผล

1. คำถาม

2. แบบประเมินผลการเรียนรู้ หน่วยที่ 16

3. แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

4. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

5. แบบประเมินคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เกณฑ์การประเมินผล

1. การประเมินจากคำถาม เกณฑ์ตอบได้ทุกข้อ

2. การประเมินผลการเรียนรู้ หน่วยที่ 16 เกณฑ์ผ่าน 50%

3. การสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล เกณฑ์ผ่าน 50%

4. การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม เกณฑ์ผ่าน 50%

5. แบบประเมินคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คะแนนขึ้นอยู่กับ การประเมินตาม
สภาพจริง

ใบงานที่ 1

ความสำคัญของกฎหมายต่อความปลอดภัยในการทำงาน และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักศึกษามีความเข้าใจในเรื่อง ความสำคัญของกฎหมายต่อความปลอดภัยในการทำงาน และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

- คำสั่ง** ให้นักศึกษาร่วมกันคิดหาคำตอบในหัวข้อต่อไปนี้ (โดยให้นักศึกษาเรียนอ่อนเลือกหัวข้อก่อน)
1. เหตุใดจึงต้องมีกฎหมายคุ้มครองความปลอดภัยในงานอุตสาหกรรม
  2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยในงานอุตสาหกรรม มีอะไรบ้าง
  3. กฎกระทรวงฉบับที่ 2 กำหนดที่ตั้งของโรงงานประเภทที่ 1-3 ไว้อย่างไร
  4. กฎกระทรวงฉบับที่ 2 กำหนดการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไว้อย่างไรบ้าง
  5. การรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรม ควรดำเนินการอย่างไร

ใบงานที่ 2

กฎหมายเกี่ยวกับอาชีวอนามัย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ กฎหมายเกี่ยวกับอาชีวอนามัย

- คำสั่ง** ให้นักศึกษาร่วมกันคิดหาคำตอบ โดยให้นักศึกษาเรียนอ่อนเลือกหัวข้อก่อนในข้อต่อไปนี้
1. งานที่มีอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกายแรงงานทั่วไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ปี พ.ศ. 2541 ได้แก่งานอะไรบ้าง
  2. ปัญหาที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม มีอะไรบ้าง
  3. งานที่มีอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกายแรงงานทั่วไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ปี พ.ศ. 2541 ได้แก่งานอะไรบ้าง
  4. การรักษาความปลอดภัยของคนงานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม รัฐบาลมีนโยบายดำเนินการอย่างไร
  5. พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 กำหนดเงินทดแทนแก่ผู้ปฏิบัติงานไว้อย่างไรบ้าง

บันทึกหลังการสอน

ข้อสรุปหลังการสอน

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหาที่พบ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แนวทางแก้ปัญหา

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....